

Говор Његовога Величанства Краља Господара

15. ов. мјес. у Владином Дому

Драги моји Црногорци

Свагда сам био прокинут вјером у племенитост Својега народа, а племенит може бити само јунак; свагда сам вјеровао у његову оданост Мени и Моје Дому, а такав може бити само честит народ; никада нијесам посумњао у родољубиве осјећаје његове, а то с тога што је свакада прискакао у помоћ роду своме и за њега крв лио. Ваши осјећаји, вјерни Моји, изражени сада Мени, приликом овога нашег трострукога славља, дошли су, да Ме у тој вјери мојој још више учврсте.

Ја се радујем што је тако. Та је радост толика, да је Моја душа слаба, да јој станем на пут да се не ода.

Прелиставајући листове наше ближе и даље прошлости, нашии сте пуно лијепих ријечи, да за напредак Црне Горе за ово педесет година благодарите Мени. Колико од тога Мени припада, измјериће потомство, а ја ћу сада да кажем и вама и потомству, да сам ја могао успјевати, колико сам успјевао, само с оваким народом, а на темељу који су у овој земљи ударили мудри и славни Господари, Моји претходници. Народ Мој јак духом, јак мишицом, јуначки издржљив и свјестан своје велике прошлости, а послјије и слојан око Мога Пријестола, он је био она родна земља, која је посијано зрно са љубављу притисла на своје груди, и послјије донијела плод, који је многоструко наградно вриједнога сијача. Без те и такве земље угинуло би свако зрно.

И напредак у земљи и углед с поља могао је бити постигнут само врлинама Мојега народа. Он је дао руке, које су сабљом сјекле; он снагу, која је планине крчила; он срце, које је кудато за све Српство; он је, најзад, рађао синове, који нијесу потамнили јуначку славу својих предака. Претцима нашим слава и вјечни покој. Само с таквим народом могао сам успјевати, а уз братску прилику православне Русије.

Послјије педесет година мукотрпнога рада стали смо данас да одахнемо. Сјећајући се преко какве смо Црне Горе тешкоћа прелазили, крчећи пут љутим крвавим и бескрвним борбама, не бисмо били људи, ни земаљска бића, када се на данашњи дан не бисмо радовали. Златни мир Мојега Богом благословенога брачног живота увећава овај Мој празник, увећава присуство Мојега милог Зета Краља лијепе Италије. Ја и Моја Супруга Краљица Милена спајамо наша срца с вашима и заједно с вама слаavimo Бога, који нас је довео. Здружени наши осјећаји чине данас један плам на огњишту наше заједничке Отаџбине.

Тај се пламен никада утулио није, а данас је букнуо новим животом. Прошлост, пуна јуначких опасности, није га угасила, а то нам јемчи, да се неће угасити ни у будућности, која је мање погубаона. Напротив, ту ће се разлистати пуном снагом и на далеко свијетлито свима, који српски мисле и осјећају. Божја је воља била, да данашњи дан буде у повјесници наше отаџбине то, што је камени знак на

дугом путу, гдје скреће ближе ка циљу. Проглас Краљевине је тај велики знак. Он ће као горостас стојати пред очима нашега потомства. С висине његове посматраће оно прошлост и нас у њој. Имаће чиме и с киме да се поноси. Дивиће се снажним плећима нашим, на која сте данас подигли нашу отаџбину, прву обновљену Краљевину Немањинске Зете, и тиме вратили славне дане моћних зетских Господара. Васкрели сте заједно са Мном обамрло историјско право наше, вратили сте земљи њено старо Краљевско достојанство.

Дубоки су темељи овој обновљеној Краљевини нашој. Они силазе до некадашњих зетских Краљева Војислава, Михаила и Бодина. Вријеме је рушило само оно, што је над земљом било, али што је издано било у њој и што је усађено било у срцима слободних горштака ових планина, то ни један силник, који је на нашу отаџбину насртао, није могао порушити. На томе дубоком темељу почели смо ми зидати, и данас ево старог Краљевства нашег опет да блиста под сунцем небеским. Савили смо над њим свод од благослова Божјег и прибирамо народ свој за даље прегнуће на путу напретка и јачања.

Ја се тврдо уздам да ће просвијећена Европа, која је до сада вазда уважавала жртве, које је Књажевина Црна Гора приносила на олтар слободе и напретка, гледати у обновљеној Краљевини на овој страни Српства јемство и залог за одржање мира у овим крајевима.

Ово, што смо стекли и што је данас ту, можемо правилно цијенити само, кад стравнимо с оним, што је било прије педесет година, да не идемо даље. Мало је времена да се на томе овдје дуже задржимо. То сте у осталом учинили ви, вјерни Моји великодостојници, у вашим данашњим говорима. Посебне прилике наше и оне исполинске борбе, које смо издржали, дају тим успјесима нарочиту цијену — већу него да су били постигнути у приликама погодним. Ни будућност наша неће бити без јуначких тешкоћа, али, уздајмо се у Бога, савладаћемо и њих.

Работницима из прошлости нека је слава, — вама, који сте Ми помагали у садашњости, хвала! Хвала свему моме јуначком народу! Не кривимо, него са овога прага новог живота пођимо јуначки опет напријед. Отаџбина то од нас захтијева, а кад она од нас то тражи, дужност је света, да јој се одазовемо без обзира на жртве, које смо приносили, и на зуб времена, који наше снаге троши.

Вријеме је и Моје лице избраздало, али срце Моје, ово српско срце Моје, бразда нема. Прекаљено је оно у дугим борбама и раду; свјеже је, да и даље иде у корак с откуцајима новог времена. Оно је и сад, као што је било вазда и до сада, кадро да очинском љубављу загрли све вас, сву Црну Гору и сав Мој добри народ, који је био и који ће и на даље вазда бити Моја потезња љубав и потоње Моје свјетло. Слава теби народе Мој! Живјела јуначка Отаџбина наша! Славна и благословена била и ти обновљена Краљевина наша! А вама, вјерни Моји, нека је на вашим родољубивим плајама и опет Моја најгоњија захвалност!

Г О В О Р

Његовог Вископреосвештенства г. Митрополита на благодарењу 15. ов. мј. у манастирској катедралној цркви.

Величанство, Благовјерни Краљу и Господару,

Свети и велики Цар Давид, у својој дубокој побожности, обраћен Господу рекао је: „Боже, Царство Твоје, Царство је свију вјекова, а владавина Твоја прелази са једног нараштаја на други.“

Величанство, Узвишени Краљу и Господару,

Вјековном праксом људског живота у дјелу збиља и потврђују се горње ријечи Цара Давида. Јер Бог, као вјечни цар, у чијој власти стоје времена и љета, и који управља земљама и народима, по свему вјечноме промислу, по својој светој и Божанственој вољи и правди подиже земаљске престоле, и на њима поставља оце изабранике, које је у небесном свом свијету одредио, да

владају, суд и правду дијеле народу Његовом.

Величанство,

Овакви удио велике милости Божје, нешто више од 200 година побожно и витешки носите Твоји Славни претци, који сјајно и мудро владаше Црном Гором, и побједоносно очуваше њену самосталност.

Величанство,

Ова милост Божја прије пола вијека, са Твојих Славних предака нашљедствено и на Тебе је пријешла. Ти си је знао сачувати јер у владалачком животу Твом, главна девиза била Ти је Бог и правда.

Бог, коме Твоји Славни претци и Ти — Господару — побожно и праведно служиш увидно је, да је двојековна владавина Вашег Славног Дома Њему угодна, а народу Његовом срећна и корисна.

Да небо све веће знаке своје Божанствене милости на Тебе — Ве-

личанство — и на Узвишени Твој Дом излива, као видни доказ служи нам то, што Бог са висине свог вјечног престола данас Тебе Господару, — подиже на Краљевско достојанство, које нашљедствено прелази и на Твоје потомке.

И тако, Твоја драга и мила Црна Гора, с поносом од сада, посећи име Краљевине, које је достојанство она у потпуном смислу још одавно и заслужила.

Величанство, Узвишени и Благовјерни Краљу и Господару,

Твоја Краљевина — Црна Гора — у накрет с краја на крај данас плива у неописаној радости, јер данашњи историјски акт, проглашења Њеног за Краљевину испунио је праведно жеље храброг и вјерног народа Твога Величанства.

То је видни знак још једне јакве везе, којом се народ црногорски за сва времена духовно спаја са Твојим Величанством.

У неразлучној духовној вези, која кроз читави два вијека овако ствара чврсту заједницу, осјећања и мисли народних, са витешким предцима Твога Славног Дома и с Тобом, почива ова велика морална снага и моћ Црне Горе.

Величанство,

Проглашење Твоје за Краља поносне Црне Горе није само израз прости формалности, него је то дјело, којим се манифестује излив благослова Божјег на Тебе, Твој Славни Дом и на Твоју Краљевину.

Данашње наше велико славље, са својим историјским значајем, не зависи само од жеља вазда вјерног Ти народа, него од воље Свемогућег Бога, који је Твоје Величанство на Владалачком Престолу Црне Горе здрава и чина пуних педесет година подржао.

Благовјерни Краљу и Господару, ово проглашење великог је значаја; и догађај овај прави дубоко

Понављамо: прекиноти бал у Владином Дому био је збир отмјености. Женоте, шаренила дивних тоалета, сјаја нових војничких униформа, богаства црногорских одијела и најљепших појава како међу дамама, тако и међу господом кавалерима, између којих су умјели особито видно мјесто себи да прибаве наши официри.

Поздрав Бокеља Његовом Величанству Краљу. У уторак, трећег дана свечаности, пошла је на поклон Господару лијепна кита Бокеља. Посланик д-р Митровић, који је предводио своје земљаке, поздравно је овако Њег. Вел. Краља:

„Ваше Величанство,

„Не заборављајући крвине и народносне свезе, које везују крвину Црну Гору са кршном и лијепом Боком Которском, дођосмо, да Вас поздравимо и да Вам честитамо рјетку славу.

„Жао ми је, Величанство, што нијесмо могли бити срећни, да јуче или прејуче приступимо пред Ваше свијетло лице. Тада бисмо приступили на стотине, мјесто на десетине.

„Ипак, и ово мало, што нас има из свих крајева Боке, биће довољно, да још једном посвједочи братство, које вијековима спаја нашу Боку Которску са посестримом Црном Гором.

„Понављајући жеље нашег узвишеног Владара и Господара, Цара Краља Франје Јосифа I, желим Вашем Величанству дуго и срећан живот на радост и понос Вашег народа.

„Живјело Њег. Величанство Никола I. Краљ обновљене српске Краљевине!“

Хрватско Казалиште. Гостовање Краљ. Хрватског Казалишта из Загреба приликом ових свечаних дана учинило је на Цетињу најљепши утисак. Позориште је свакојега вечера било дупке пуно. Бурним аплаузом праћени су поједини умјетници у разним командама. Његово Величанство Краљ Господар лично је присуствовао на представи „Балканске Царице“, која је сјајно испала.

Прекјуче прије подне Краљ и Краљица примили су све овдје присутно особље Хрват. Казалишта, које је корпоративно било дошло да их поздраве. Особље је предвој Краљевскоме пару г. интендант Трешчећ. Краљ и Краљица одликовали су тада све чланове милостивом пажњом. Краљица је том приликом предала лијепе дарове г-ђи маркизи Штроцјевој и г-ђици Вилхаровој, која је представљала „Даницу“ из „Балкан Царице“. Краљ је изавио, да му је жао, што није могао доћи у позориште свако вече, да ужива у представљању, те је том приликом похвално све особље и захвално Казалишту на пажњи према Њему и Црној Гори. Ми смо сви из Моје куће рекао је Краљ почевши од Св. Петра, утисак тежили за слогом и заједницом са најближом браћом Хрватима и ја никада нијесам правно разлику између нас и вас, драга браћо! Краљ је по томе поздравно са неколико одушевљених рјечних узвишеног суверена присутних чланова и чланица Казалишта, на што су сви одушевљено ускликнули: Живјело Краљ! Живјела Краљица!

Њ. Вел. Краљ Господар одликовао је интенданта Казалишта г. Трешчећа III степеном Данилова ордена, и више осталих чланова и чланица разним степенима истог ордена. Цијело је особље било очарано љубавношћу и милостивом

пажњом са стране Краља и Краљице.

Опроштајни концерат. Синоћ у 9 сати Биоградско Пјевачко Друштво приредило је опроштајни концерат у сали Владиног Дома. На концерту је био Двор. дипломатски кор, а и сва отмјена публика, те је ово збиља лијепо опроштајно вече наших драгих гостију из Биограда испало одлично.

ЧЕСТИТКЕ КРАЉУ ГОСПОДАРУ

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
НИКОЛИ I.
КРАЉУ ЦРНЕ ГОРЕ

Петерхоф.

Поводом дана, кад црногорски народ проглашењем Црне Горе за Краљевину крунише педесетогодишњицу славне владавине Вашег Величанства, сматрам се срећним, Величанство, да Вам дадем доказ о Мојим осјећајима срдечног поштовања према Вама, постављајући Вас 15. августа за фелдмаршала руске војске. У исто вријеме изјављујем најтоплије жеље за срећу Вашег Величанства, Њеног Величанства Краљице Милене и цијеле Краљевске Породице, као и за напредак Црне Горе, вјековног друга Русије.

НИКОЛА.

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
КРАЉУ ЦРНЕ ГОРЕ
НИКОЛИ I.

Бања Виш.

Овога тренутка примих вијест, да је Ваше Величанство прогласило уздицање Црне Горе на степен Краљевине. Честитајући Вашем Величанству у овој срећној прилици, ја Вам понављам увјерења Мојих пријатељских осјећања и желим сваки напредак Вашем Величанству и Краљевском Дому.

ФРАНЦ ЈОСИФ.

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
Краљу НИКОЛИ I.

Биоград.

На саопштење прогласа Црне Горе за Краљевину и Вашег Величанства за Краља, хитам, као вјеран тумач осјећаја Мога народа, послати Вашем Величанству своје најискреније честитке поводом тога догађаја. Моје најљепше жеље пратиће Ваше Величанство у сваком Његовом раду на добро Црне Горе, тако блиске и драге Нашем срцу.

ПЕТАР.

Његово Величанство Краљ Господар одговорио је на честитку Краља Петра овако:

Веома Ме је обрадовао топли и срдчни поздрав, којим сте, Величанство, као вјеран тумач осјећаја свога народа узели удјела у радости Црне Горе. Лијепе жеље Вашег Величанства за Мене драгоцијене су Моје срцу, те молим Ваше Величанство да заједно са Вашим народом примите Моју трајну захвалност на израженим чувствима братства, која нераздвојено спајају Нас и Вас.

Грлимо Вас сви.

НИКОЛА.

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
КРАЉУ ЦРНЕ ГОРЕ
НИКОЛИ I.

Биоград.

Министарски Савјет Његовог Величанства Краља Србије моли Ваше Величанство, да благоволи примити његова најтоплија честитања поводом прогласа Црне Горе за Краљевину. Нека би Бог дао да нова српска Краљевина под још дугом владавином Вашег Величанства донесе славе и среће и Црној Гори и свему Српству. Вашем Величанству понизан министар иностраних дјела

Миловановић.

Краљ Господар је одговорио овако:

Свесрдно Вам захваљујем на братској честитци, којом сте у име министарског савјета Његовог Величанства Краља Србије поздравили проглас Моје државе за Краљевину. У вашим топлим жељама за напредак нове српске Краљевине и за срећу Моју видим још једно чврсто јемство за заједницу и трајну слогу двију српских држава.

НИКОЛА.

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
Књазу НИКОЛИ I.

У одсуству Народне Скупштине, као њен представник, молим Ваше Величанство, да благоволи примити и наша најтоплија

честитања поводом лијепих и срећних светковина Златног Пира Ваших Краљ. Височанства и педесетогодишњице Ваше владавине, која је за ваздање велике трудове вазда усрећавана великим успјесима. Предсједник Народне Скупштине

Андре Николић.

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
КРАЉУ ЦРНЕ ГОРЕ
НИКОЛИ I.

У име српске цркве честитам Вашем Величанству прославу славне педесетогодишњице владавине у братској Црној Гори и срећног брачног живота. Честитам и уздицање Вашег Величанства и Црне Горе на ступањ краљевског достојанства са жељом и топлим молитвама Господу, да то буде у благословен час и да послужи на срећу и успјех завјетне српске мисли, којој сте Ви и Црна Гора тако предано и тако храбро и до сада служили под побједоносним знамењем православног крста. Живјела јуначка српска Црна Гора! Живјело њен витешки Краљ Никола I. и Његов славни Дом! Смирени богомољац архиепископ Биоградски и Митрополит Србије

Димитрије.

Њ. Вел. Краљ Господар благоволио је на обје пошљедње честитке телеграфски одговорити веома топло и срдечно.

Од предсједника општине (Лорд-Мера) града Лондона Краљ Господар добио је ову честитку:

Становници града Лондона шаљу Вашем Величанству најсрдачнија честитања за овај срећан дан, као и своје најбоље жеље за напредак и срећу Вашег Краљевства. Ваших поданика, Вашег Величанства лично и Вашег Краљевског Дома.

Лорд-мер града Лондона.

Господар је био дубоко дирнут оваквом значајном пажњом од стране грађанства највеће пријестонице на свијету, те је на честитку лондонског Лорд-мера одмах телеграфски најсрдачније захвалио.

К О Д

Пера Беловића Мартиновића

№ 10. Катунска улица, пролајем

Српску Шљивовицу

Рација је прва класа, киле конта 3. пернера.

3-3

ЧУВЕНИ

ФРАНЦУСКИ ШАМПАЊЕР

ШВАЈЦАРСКИ ЕМЕНТАЛЕР СИР

пуди агентурна и комисионарска радња

ХРИСТИФОРА МОРАВЦА

ПОДГОРИЦА

«То да пушка пуца, так се свуда хори
О јевитиоћи и доброј роби

Христифора Моравца